

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל

רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורות הפרשה

פֶּל חֶלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכְלוּ [ז, כג].

"[...] ולענייננו נשכיל, שאם יעלה האדם במעלה זו תחילה להשכיל ולהכיר מצד מעלת שלמות החסידות, מחוקת הרושם של הערת השכל המלאה, כי החי שאיננו סמוך על שולחנו, שאין זמנותיו עליו, רק הוא התנפל עליו ויצודדה "ציד חיה או עוף אשר יאכל" [ויקרא י, ג] שעוול הוא לו ליטול את חייו לצורכו. ושראוי להתבושש מפני השפלות המוסרית הזאת, שהושפל כל כך האדם עד שמידה אכזרית זאת, היא (הבושה) ראוי לו להנהגה מעשית, לא פחות ממה שהוא מתבושש מכל שפלות טבעית שבו. [...] תבוא ההערה בזמן קדום (עוד קודם לזמן השחיטה, אז מכסים לדם) על כל פנים שלא ליטול חייו שלא למטרה הכרחית, כי אם בשביל שהוא האדם

מתאוה למשמנים "כל חלב שור וכשב ועז". ואם הנפילה המוסרית שלו גרמה להחליש את כוחותיו החומריים עד שאי אפשר לו להתפתח גם בכוחו החומרי וכו' כי אם ע"י מה שיאכל בשר בעלי חיים, על כן במניעת החלב שגם בלעדיו יוכל האדם לעמוד בחיזוק כוחותיו, והיתרון שבו איננו כי אם של תאוות חוש של אכילת (בשר) השמן הנאהב לחיכו של האדם הזולל; בזה יובלט שיסוד ההיתר הוא על פי הכרח ובקושי. עד שעם איסור החלב דווקא, הדם "הנשפך על הארץ כמים" יצעק אליו, בבוא זמן התעלותו, להתרומם מאלו ההשפלות" [מרוך הראי"ה, 'אפיקים בנגב', מובא ב'אוצרות הראי"ה' ח"ב עמ' 195].

אורות הראי"ה

מרוך הראי"ה קוק

והגאון ר' יוסף גרשון הורביץ זצ"ל

רבה של שכונת וישיבת מאה שערים (פרק ג')

פרק ג': קשרים הדוקים עם ישיבת 'מאה שערים'

עזרה לטובת הישיבה

קשריו של מרוך הראי"ה עם ישיבת 'מאה שערים' החלו כבר בעת שכהן כרבה של יפו. חלק מרובני וגבאי הישיבה היו ידידיו, והקפידו לשמור על קשר עמו באמצעות מכתבים [ראה למשל בעלון 'שבת הראי"ה' גליון 89-90].

כאשר נקלעה ישיבת 'מאה שערים' למשבר כלכלי קשה, נחלץ מרוך הראי"ה לעזרתה, ופרסם בצבור מכתב המלצה מעניין, בו הוא קורא לתרום לחיזוקה וביסוסה של הישיבה:

"ב"ה, ר"ה מנ"א תרס"ט

כבר נודעת לרבים גדולת מעלתה וקדושתה של הישיבה הקדושה והת"ת אשר במאה שערים, אחד מפרוורי ירושלים עיה"ק ת"ו היותר חשובים. והמפורסמות אינם צריכים ראייה. אמנם כעת בא המוסד הקדוש הנ"ל במצב נדחק נורא מאד, ומנהליו הרבנים הגדולים, ועמהם הרב הגאון המפורסם בתורתו ויראתו מו"ה שאול חיים שליט"א, הרב מדובראוונא, מצאו לנכון לפניהם להגדיל את נחלתם שיש להם במושבה חדרה, אשר באה"ק ת"ו, ערך שני מאות ועשרים דונמים.

והנה כמה חן וכבוד ראוי שימצא הדבר הגדול הזה בעיני אחינו

היקרים, אהבי ארץ חמדתנו מקרוב ומרחוק אין די באר כי לבד מה שע"י ההשתתפות בתמיכת המוסד הקדוש ע"י קניית הגורלות, יחזקו את ידי הבונים להעמיד על תלו את המכון הנעלה הזה לתורה ולתעודה, במרומי הר צבי קודש בירושלים עיה"ק ת"ו, הנה הזוכים בגורל מה טוב חלקם ומה נעים גורלם כי יזכו לחבל ונחלה בארצנו הקדושה. וביחוד לעת כזאת, עת בנות ב"ה, עת אשר רוח ד' על עמו לשוב לנחלת הקודש הולך וחזק מאד, וביחוד שגם הגורלות אשר לא יזכו הנם זוכים בכ"ז בחלק של ד' אמות קרקע באה"ק, שוהיה להם בזה חבל בגורל בנחלת ד' ויד ושם בקיום המצות התלויות בארץ, אשריהם וטוב להם.

והנני חותם בברכה מהררי קודש, לכל נותן יד להחזיק עמודי תוה"ק ועמודי ישוב אה"ק, באהבת עולמים. באתי על החתום, אור ליום ר"ה מנ"א תרס"ט, ברחובות אשר ביהודה ת"ו.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש בעה"ק יפו והמושבות תובב"א."

[אגרות הראי"ה, חלק א', אגרת רכ].

"מגזע החכם צבי"

כמובן, כשחלפו השנים ומרוך הראי"ה עבר לכהן כרבה של ירושלים, נתחזקה השפעתו על ישיבת 'מאה שערים', ונתהדקו קשריו עם ראשיה.

אחד מתלמידי ישיבת 'מאה שערים' באותו זמן היה ר' צבי טוביה רוטינשטיין זצ"ל. כשהוציא את ספרו 'דודי לצבי' (דרשות על ספר תהילים) זכה לקבל את הסכמת הראי"ה לספר:

"ב"ה, יום ד' לחודש שבט תרפ"ט פניה"ק ירושת"ו

הביא לפני איש יקר רוח הרב המופלג בתורה ויראה ממשפחת רם מו"ה צבי טוביה הכהן רוטינשטרייך נ"י מחברת קודש דרושים יקרים מלאים מוסר ויראת שמים על ספר תהילים וראיתי בכמה מקומות ונהניתי מדבריו היקרים, והנני מקוה שימצא הספר כשיצא לאור חן וחסד בעיני כל יראי ה' וחושבי שמו. ע"כ הנני בזה לחזק את ידי המחבר ואבקש מאחב"י רחמנים וגומלי חסדים אוהבי תורה ויראי ה' לקרב בימין את הרה"ח המחבר באשר הוא בר אוריין יאי ובר אבהן מגזע קודש הגאון החכם צבי ז"ל וכל תומכיו יתברכו בכל טוב סלה.

כנה"י ונפש המדבר בצדקה וחותם בברכה מקודש.

אברהם יצחק הכהן קוק".

דברי הראי"ה על הברכה "ישר כח"

הרב יהושע צ'רווינסקי זצ"ל היה אחד מגבאי ישיבת 'מאה שערים'. הוא כתב ספר מיוחד, הנקרא: 'תשואות חן – ישר כח', העוסק במשמעות הברכה 'ישר כח'. לאחר שיצא הספר לאור הגישו כמנחה למרן הראי"ה, ועל ידי כך זכה לשמוע ממנו אמרה נאה. וכך הוא מספר:

"בהכבדי בספרי 'ישר כח' חלק ראשון לפני הגאון מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א הגיד לי גם הוא רעיון נעלה במשמעות הברכה העולמית הזאת של ישר כח וען כי גדול כח הפעולה בלב אדם לפעמים יותר מהפעולה עצמה, בהכח יסדר לו את פעולתו באופנים שונים, נעלים ונשגבים, והכוח הזה צריך ברכה שזומן ה' לידו הזדמנויות רצויות וראויות, עד שיוכל להוציא את מעשיו הטובים מן הכוח אל הפועל.

[תשואות חן, כרך ב', עמ' א].

הסכמה לספר 'מיכל המים'

אחד הגבאים החשובים בישיבת 'מאה שערים', היה הרב יחיאל מיכל מושקין זצ"ל. הוא היה מקורב למרן הראי"ה, ואף היה בין אלו שפעלו והשתדלו לשמור על כבודו של מרן הראי"ה מפני פוגעיו.

במשך חייו הוא שימש גם כיו"ר משמרת השבת, שעמדה תחת נשיאותו של מרן הראי"ה [על כך נספר בהרחבה בשבועות הבאים].

אחד מהספרים שכתב נקרא 'מיכל מים', והוא זכה להסכמת מרן הראי"ה שהיה באותה עת רבה של יפו. בראש ההקדמה מכנה הרב מושקין את הראי"ה בתואר: "הרב הגאון הצדיק, כליל המדעים". וזה לשון ההסכמה:

"שמח ליבי לראות את האור כי טוב, מאמרים יקרים ונחמדים ממולאים בתשיש, רעיונות יקרים, בדעת ויראת ד', בשפה ברורה ונכונה, מעשי ידי אמן, כבוד הרב הגדול בתורה ויראה, אוצר יקר וחמד, כליל המעלות והמידות הטהורות, מו"ה יחיאל מיכל מושקין שליט"א, מבחורי בני ציון היקרים, אשר בדעתו הטהורה לעשותן בדפוס, ולקובען כיון, לזכות את הרבים, שיהנו מאור תורתו ומוסרו מוסר השכל, אף הוא חכם לבב, דבר בחכמה אמרי וישר, דברים היוצאים מן הלב, להלהיב ליבן של ישראל לאביהן שבשמים, להעיר ולעורר את האהבה לתורה ולתעודה, ולכל דרכי ד' הישירים, ולאהבת ארץ חמדת קודשנו, מקום בית חיינו, להרים קרן ודגל, ברוח ד' על עם קודשו, לחיובת נעימת ידיו חבל נחלתו. אמניא לפעלא טבא ישר חילו, וברוכים יהיו כל מסעדינו ותומכיו ידיו דהאו גברא רבא ויקורא, הרב הגדול המחבר שליט"א, להפיץ אורו על פני תבל. ישמח לב כל מבקשי ד', ויעלזו כל ישרי לב, בתנובת שפתי צדק, ושפת אמת תכון לעד.

באתי על החתום ט"ז לחודש סיון, תרע"א.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק".

מתוך הספר 'מיכל המים', העוסק גם בענייני הגאולה

"דברים היוצאים מן הלב, להלהיב ליבן של ישראל להרים קרן ודגל, ברוח ד' על עם קודשו" (מתוך הסכמת הראי"ה לספר).

"הגאולה בדרך הטבע עוד יותר נעלה ויותר מוכחת על השגחת ה' ויכולתו, מאשר הניסים הגלויים, כי אף אם עין האדם רגילה דיה בהמחזות הטבעיות המופיעות לפניו, אבל האף אומנם חדר שם גם ברק שכלו, לדעת אל נכון מוצא ההנהגה הטבעית ומוכחה, אשר בעצם וראשונה. ההנהגה הטבעית אלוקית היא, והיא רק היא המפתח היחיד לכלל בן דעת, להכיר כי יש אלוקים שופטים בארץ.

***

בירושלמי ניומא פ"ג: ר' חייא רובא, ור' שמעון בן חלפתא היו מהלכין בדרך, ראו איילת השחר שבקע אורה, אמר ר' חיים לר' שמעון, כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קמעא קמעא, כל שהיא הולכת, הולכת ומאירה, מתחילה אילת השחר, ואחר כך האי המזרח, ואחר כך הנץ החמה, ואח"כ השמש בצהריים, כך היא גאולתן של ישראל [...].

בראותנו כי גם זה הזיק האחד, הנצוץ אשר האיר מעט את חשכת צרותינו, ישוב ארצנו הקדושה אשר שעשע אותנו, ואשר רבות עמלו בונה בו זה כיוכל שנים, והנה אך החל רק לפרוח מעט, ולהעלות ארוכה לפצענו האנושים, הישוב החל להתגדל, ופה ושם נוסדו מושבות, אשר הצליחו להפוך ערבות מדבר לגני עדן. ופתאום, והנה כל תקותנו, נהפך למפת נפש. הישוב בכלל קיבל דחיפה נוראה, נסיגה לאחור [...] והלב היהודי יודע על התמוטטות הישוב [...].

אך אל נא נתיאש, אחים! עוד גדול מאוד תקותנו, ומאמר הירושלמי הנ"ל הוא די צרי ונוחם על פצעי לבבנו, וכאילת השחר זו, בטרם יבקע אורה, עוד יגדל החושך, כך הוא גם תחיית ישראל וארצו. אל נא ניבהל, ורוחנו כל יפול, אם לעינינו עיני בשר, יראה זה לנסיגה, לאפיסת הכוחות. עלינו רק לדעת, כי עין ה' והשגחתו עלינו, וה' דיבר טוב על ישראל.

ודמיונו הוא כגרעין הזרע, אשר לא יוציא פרי ישוה לו, בלתי אם ירקב תחילה, ויפסד, או אז ישוב לצמוח ביתר שאת, ויהיה לעץ גדול ונחמד למראה. כך גם גרעין התחיה, הוא כבר נשרש בארץ דיו, ואם לנו ידמה כי נחלש כמעט קט, אבל עוד ישוב יפרח שנית ביתר שאת, ויתר עזו. ואחרי שהננו עומדים כעת במדרגה שפלה שאין שפלות הימנה, נוכל לקוות, כי מעתה תחל שמש הצלחתנו לזרוח. וכמו שאמר הנביא, "עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע". תשועת ישראל תבוא תמיד אך מתוך תכלית השעבוד והרע, ולאט לאט יוצא לאור גדול. וכן הוא אומר בגאולה העתידה: "כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו". ה' ברחמי הרבים יאמר לגלותנו די, ויביאנו לציון ברינה, ושמתח עולם על ראשנו, אמן סלה" [מיכל המים, מאמר שביעי פרק שישי].

העלון בחסות

ישיבת "אורות אביב" בדרום תל אביב

- ✓ תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו.
- ✓ לימוד מעמיק ומקיף עם מעגלי הזרות.
- ✓ אווירה משפחתית חמה ואוהדת.

לפרטים: הרב אמינגר: 050-8822088 הרב יובל: 052-8119291

העלון יוצא לאור בסיוע
'דפרי שיר' -
הדוכן שלך לספרי קודש
ומוסיקה יהודית.
להזמנות: 077-3220338
סניפים:
תחנה מרכזית י-ם.
אצ"ל 60 ר"ג.
איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6
דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור האורות

תרבות יהודית מקורית